

הידוש של מקרא

חג החנוכה

הנר החדש לכאורה יותר מקודש מן הנר של אתמול, וכפי שאמר המחבר דהחדש הוא מורה על הנס עצמו, כיון דהוא הנר של היום, ואילו שאר הנרות מורים על מה שנתוסף הנס, דממילא הנידון הוא תדיר ומקודש, וכאן משמע דפסק המחבר דמקודש קודם.

רק דקשה דהרי חמ"ד שאמר שבעינן להיות מוסיף והולך הרי זה שיטת ב"ה, והוא לחד טעמא אמר דהטעם הוא דמעלין בקודש ואין מורידין, ולכך בעינן להוסיף ולא לפחות, ואם הנר החדש הוא המקודש יותר, איך אפשר להתחיל מן החדש ואח"כ להדליק שאר הנרות, הרי בזה נגרם שהוא מוריד בקודש ואינו מעלה, דהרי הוא מתחיל מן הקדוש יותר ואח"כ ממשיך באלו שפחות קדושים ממנו, ואיך יתכן הדבר למ"ד זה.

ובאמת היה צד לומר איפכא דהנר החדש אינו כלל עיקר המצווה של היום ולא הוא עיקר המורה על הנס, אלא דהנר הראשון מימין שהדלקנו ביום הראשון הוא עיקר המצווה של נר לכל יום, ואילו שאר הנרות הם באו להראות כמה נתוסף על הנס, ודלא כפי שאמר המחבר איפכא, ולפי זה היה נוח דבאמת מה שמדליקין בתחילה הנר החדש משום דמעלין בקודש ואין מורידין, דהיינו שהנר הראשון הוא המקודש יותר, ולכך מתחיל מן הפחות קדוש ומעלה בקודש.

אמר המחבר בשו"ע: יתחיל להדליק כליל ראשון בנר היותר ימיני וכליל שני כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי להפנות לימין וכו' נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מורה על הנס שהרי בתוספת הימים נתוסף הנס (או"ח סי' תרע"ז סעיף ה). היינו דכל יום כשמתחיל להדליק הנרות אינו מתחיל מן הנרות שכבר הדליק אתמול, אלא מתחיל מן החדש שהוסיף באותו יום, ואח"כ מדליק שאר הנרות משמאל לימין.

וצריך ביאור דהרי בגמ' זבחים (צ.) איבעיא לן תדיר ומקודש מי קודם, והיינו דשם אמרו ב' דינים, דין אחד דכל התדיר קודם את חבירו, דדבר שהוא תדיר יותר מחבירו עושין מצותו קודם לחבירו, עוד דין נוסף אמרו שם דכל המקודש מחבירו קודם את חבירו, דדבר שהוא בקדושה יותר מחבירו גם גורם בכך להקדים עשיית מצותו לעשיית המצוה שפחות קדוש ממנו, ועל זה באה הגמ' באיבעיא אם איכא דבר שהוא תדיר ואילו השני שפחות תדיר ממנו מקודש יותר, מי קודם למי, התדיר או המקודש, ושם בגמ' לא איפשיטא האיבעיא, ובפוסקים פשטו דיקדים מי שירצה.

ולכאורה כאן גבי חנוכה הרי זה ממש אותו נידון, דהרי הנר של אתמול הוא תדיר יותר מן הנר החדש של היום, ומשא"כ

אבל א"כ יקשה דהרי עולה דהנר הראשון מימין הוא גם התדיר וגם המקודש יותר, וא"כ למאי דאמרו בגמ' דתדיר ומקודש קודמין ודאי יש להתחיל להדליק בראשון ולא בנר החדש, ולמה בשביל מעלין בקודש נדחה ב' משניות של תדיר ומקודש. דממילא גם על שיטת המחבר קשה וגם אם נאמר איפכא קשה.

ובאמת צריך ביאור איך שייך שיהא המשנה דכל המקודש קודם את חבירו סותר הא דמעלין בקודש ואין מורידין, הרי דין זה לימוד דאורייתא הוא וילפינן לה במנחות (צט.) מהא דהקים משה את המשכן וכו' עיי"ש, וממילא איך המשנה תחלוק על כך.

ואולי יש לומר דמה שאמרו מעלין בקודש זהו דין על הדבר בעצמו ולא על הדבר איך הוא דינו לגבי אחרים, והיינו דשם במנחות איירי בדבר שהעלו קדושתו מכלי שמשמש המזבח לגופו של מזבח, והיינו שהוא בעצמו עלה ונתעלה בקדושה, וזהו מעלין בקודש, אבל דבר המקודש מחבירו ודאי הוא קודם את חבירו שפחות מקודש ממנו, דאין שום סברא לומר דהיות ומעלין בקודש נקדים את הפחות מקודש, דהרי אין זה מעלה בקודש אלא חסרון בקודש להתחיל מן הפחות מקודש, אלא דמעלין היינו בדבר עצמו וכו"ל.

וממילא בפשיטות היה נראה דאפשר לתרץ בזה שיטת המחבר דלכך מקדימין להדליק בנר החדש שהוא מקודש יותר, דבכמה דברים לא שייך הסברא דמעלין בקודש להקדים המקודש פחות וכו"ל.

אבל באמת קשה דהרי לב"ה מצינו דהם אמרו הדין דמעלין בקודש גם לגבי כמה דברים, דהרי כאן לגבי נרות שיש להיות מוסיף

והולך איירי בכמה מצוות של כמה ימים, ומצינו דמ"מ סברו ב"ה דמשום מעלין בקודש יש לעשות סדר המצוות של כמה ימים באופן שמתחיל קצת ורק אח"כ מוסיף ולא להוריד להיות פוחת והולך, משמע דלב"ה מעלין בקודש הוא גם באופן של כמה דברים, ודלא כהמשנה דכל המקודש מחבירו קודם את חבירו, ודלא כפי שחילקנו למעלה בין הדבר עצמו לכמה דברים, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה לב"ה שהם סוברים דמעלין בקודש גם בכמה דברים אין מקדימין הפחות מקודש תחילה כדי שיהא בכך מעלין בקודש.

ואולי יש לומר דרק היכא דלא שייך הא דמקודש מחבירו שם אמרו ב"ה הדין דמעלין בקודש גם בכמה דברים, דאין מה שסותר דין זה, אבל באופן שיש גם מקודש מחבירו כמו בהא דמתחיל בנר החדש בזה העדיפו גם ב"ה הא דמקודש מחבירו ולא הא דמעלין בקודש, דהרי עיקר הדין דמעלין בקודש דמצינו בתורה הוא בדבר אחד ולא בכמה דברים, ולכך גבי תחילת הדלקה יש להתחיל בנר החדש תחילה.

ומה דבסדר ימי החנוכה מוסיף והולך משום מעלין בקודש, זהו משום דשם לא שייך כל המקודש מחבירו, דאין בשמונה נרות קדושה יותר מנר אחד וקדושתם שוה. או יש לומר דדווקא גבי מוסיף והולך כיון דבכך רואים כמה ימים היה הנס, ממילא נחשב כל ימי החנוכה כמצוה אחת ודבר אחד, ולכך שייך בה מעלין בקודש דדבר אחד הוא ולא כמה דברים, ומשא"כ בסדר ההדלקה להקדים הנר החדש שם אין הנרות נחשבים כדבר אחד, דהרי אחד בא להורות על עצם הנס ואילו השאר על מה

שנתוסף הנם, ולכך לא שייך בה מעלין בקודש ושם אזלינן בתר מקודש יותר.

רק דעדיין צריך ביאור מניין למחבר דהנר הנוסף הוא המורה על הנם ואילו השאר על מה שנתוסף הנם, אדרבא יש לומר איפכא וכפי שאמרנו למעלה דהנר הנוסף הוא המורה על מה שנתוסף הנם ודווקא הראשון הוא בא להורות על עצם הנם, דממילא כן היה צריך להקדים הראשון ומשום דהוא מקודש יותר.

ואולי יש לומר דהיות ובכל אופן שהוא הנר שמדליק ראשון הוא עיקר המצוה של נר לכל אחד ואחד, דהרי מיד שמדליק נר אחד יצא ידי חובת נר אחד, דממילא מן ההכרח הוא ששאר הנרות הם אלו שמורים על מה שנתוסף הנם, ועל אף דאיכא לומר דיתחיל מן הראשון ובכך יהא יוצא ידי עיקר המצוה בו ויהא הוא מקודש יותר, מ"מ כיון דאפשר לקיים הדין במקודש יותר גם יחד עם מעלין בקודש עדיף בכך, ועל אף דבכך לא יהא גם תדיר, מ"מ העדיף המחבר מקודש ולהפנות לימין, מתדיר ומקודש ובכך לא להפנות לימין אלא לשמאל.

אבל עדיין קשה דהרי כלפי הנר הראשון מימין שביום הראשון הוא הראשון ואילו ביום השני הוא השני, בו עצמו כן מורידין בקודש בכך, דהרי איירי באותו נר עצמו שביום הראשון היה הוא מקודש יותר, ואילו ביום השני הוא רק מורה על תוספת הנם ופחות מקודש מאתמול, ואיך עבדינן הכי הרי לב"ה מעלין בקודש ולא מורידין, דהרי בדבר אחד איירי כאן.

ומצאתי לתרץ (שמעתי בשם הרב מקוידניוב) דבאמת לכך בעינן ליקח הכוס זכוכית

ולהעבירו ביום השני מן הנר הראשון לנר השני וליקח לראשון כוס אחר, ובכך הכוס של אתמול יהא גם היום עיקר המצוה בו ולא יהיו מורידין אותו בקודש.

אבל על זה גם יקשה דהרי איכא פוסקים שאמרו דבעינן להדליק בחנוכייה עצמה שהיא מכסף או נחושת ולא בכוס זכוכית, דהרי מתכת עדיף להדלקה מזכוכית, וא"כ אין מה להעביר מן הנר הראשון לשני, דהרי במקומו ראשון מימין הוא מונה, ועדיין יקשה האיך נורידו בקודש.

ואולי יש לומר דהיות וליכא כוס זכוכית אלא רק המקום, וגם עכשיו שם שמן חדש ופתילה חדשה, ממילא אין זה כלל הנר של אתמול ואין כאן מעלין בקודש, דרק המקום הוא כשל אתמול אבל אין בו על מה לחול דהרי איכא כאן נר חדש, ואין לומר דהמקום גם הוא נחשב כמורידו בקודש, דהרי לרק מקוידניוב משמע דלא חיישינן לה אם מעביר הכוס זכוכית, וא"כ הוא הדין בפתילה ושמן חדשים דמחשיבו כנר חדש.

וזה סותר לפוסקים שאמרו דיש להדליק באותו פתילה של אתמול לעשות בה שוב מצוה נוספת, דא"כ הרי הוא מורידה מקדושתה, אלא א"כ הוא מעביר אותה פתילה של אתמול לנר השני של היום ועושהו גם הוא עיקר המצוה כמו אתמול.

והשתא דאתית להכי א"כ ניחא יותר למה מתחילין להדליק במקודש יותר, ודווקא מן הנר שמוסיף היום, כיון דהנר הראשון אין לו כלל דין תדיר, דהרי נר חדש הוא וכנ"ל.

להוצאות הגיליון השבוע חג החנוכה נתקבלה

תרומה על ידי אבי מורי

הרה"ח ר' מרדכי שלמה הומינר

שליט"א

לעילוי נשמת אמו

מרת זעלדא מרים הומינר בת ר' אברהם

צבי ע"ה

לרגל היארצייט החל השבוע

ל' כסלו נר ו' דחנוכה תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

יהא רעוא מן קדם שמיא שזכות התורה וזיכוי

הרבים יעמוד לה לעילוי נשמתה

ולצאצאיה שילכו כולם בדרכיה דרך התורה

והחסידות ויתברכו בכל מילי דמיטב

בברכה

מערכת חידושו של מקרא

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203
או למייל sh0533132203@gmail.com